

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

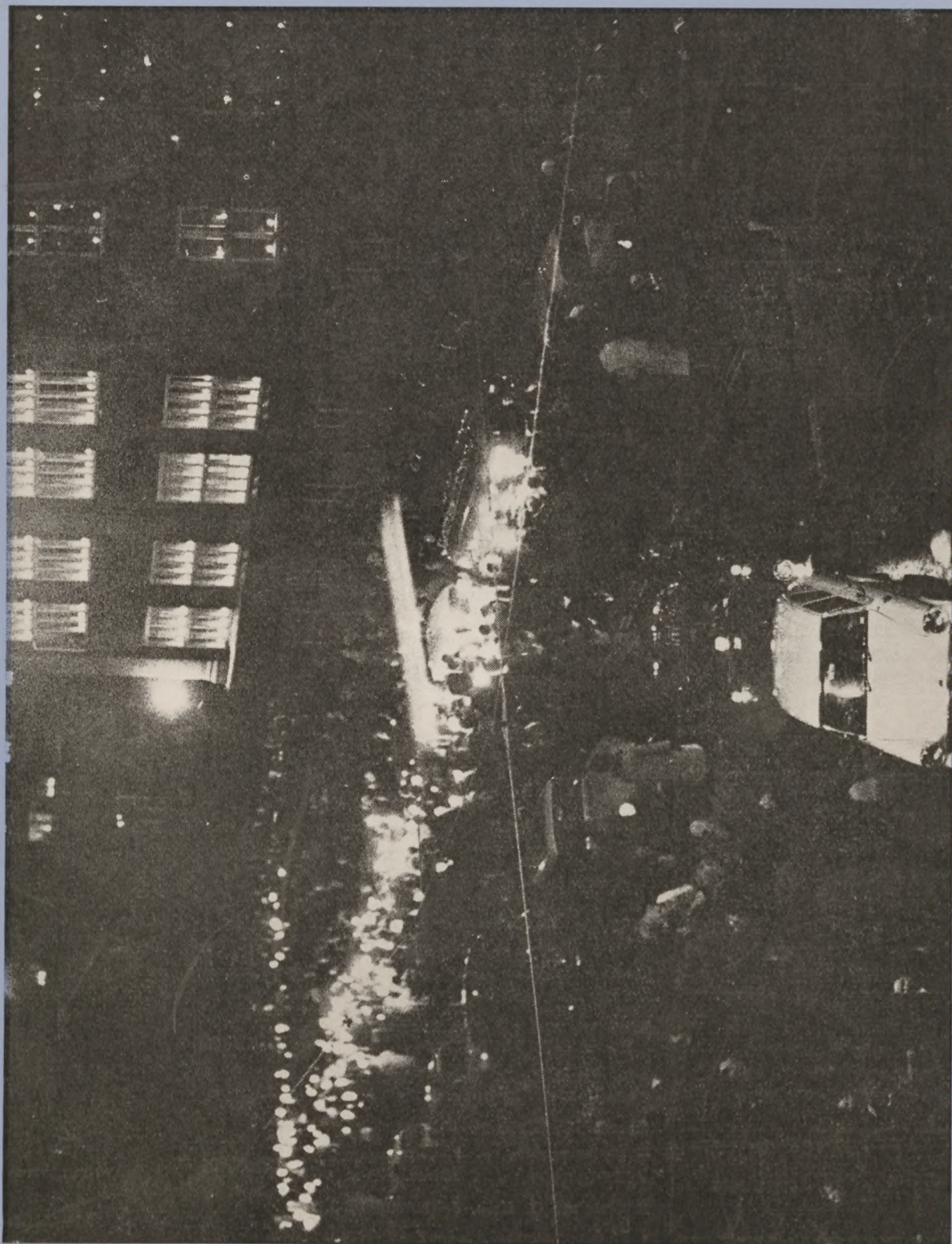
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

NR. 6-7

JUNI-

JULI

1965

4. maj 1965. Ungdommen går fakkeltog fra Grundtvigskirken gennem N-V-kvarteret og svinger her ind på Bispebjerg skole, hvor eet tusinde levende lys i den store skolebygning hilser tusinder af stævnedeltagere velkommen.

BOLETTE
RØNNE

EVALD's LINIERANSTALT
F. EVALD-SWENSSON
GRABRØDRESTRÆDE 23
KØBENHAVN K.

**CARL B. CHRISTIANSEN
& CO. A/S**
LANDLYSTVEJ 38
TELF. 75 11 83 - 75 02 89

Vandfast slibepapir
Slibebånd og
sliberondeller
til alle formål.

BRØNDSHOLM A/S
VESTERBROGADE 2
KØBENHAVN K.
GIRO 10111 — CENTRAL 8350

A. BRAUNER
SPECIALOPTIK
GLOSTRUP

I/S SVEN JACOBSEN
KONFEKTIONSFABRIK
EJLERSVEJ
NÆSTVED - 72 26 60 - 72 40 60

DERES TØJEKSPERT
WILLADSEN
HOVEDGADEN 46 — LYNGBY

JOH. BRÜNNICH
ABSALONSGADE 39
KØBENHAVN V.

KNUD PLOUGSØE
MØBELFORRETNING
PILE ALLE 55 — EVA 5685
KBH. F.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HDS. KGL. HØJHED PRINSESSE MARGARETHA

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopliedende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Generalmajor F. B. Larsen, Ejderkasernen, Rendsborg, Vesttyskland.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. TAgA 328.

Bankfuldmægtig Olav Holst,
Bengtassevej 6, Hellerup.

Seminarierektor, cand. mag.
Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorfs-
lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst X. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8,
Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Dr. Børge Næsted, Store Torv 16-18,
Århus C.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 20,
Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Side-
allé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M.F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).
Minerva 1336.

Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, København NV. Taga 328 (træffes bedst 17,30-18,30)

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

Næste nummer udsendes 25. juni.

INDHOLD

	Side
At skildre sandheden	75
Mere invalid, desto mindre i erstatning	76
De erhvervshæmmede	78
Den store oplevelse i Frøslev	
5. maj 1965	81
Grundlovstale	81
Landsstævne med norsk delta-gelse	83
Neugengammefangerne	87
Gestapofangerne	87
Hende derhjemme XI	89
Dagbogsblade	91

At skildre sandheden

Hvordan kan det være, at Bertolt Brechts skuespil „Arturo UI“ eller „Vejen til magt“ har kunnet notere sig en ganske god succes på Det ny Teater?

Så god, at skuespillet stod på plakaten i lang tid. Det kan jo sådan set ikke være nyhedens interesse, der har gjort sig gældende, eftersom det efterhånden er 25 år, siden Brecht skrev det.

Skyldes det mon, at der er gået mode i Brecht? Det er der vel egentlig. Eller skyldes det mon, at stykket handler om Hitler og hans gerninger. I disse år er der hos usædvanlig mange et ønske om at trænge til bunds i nazismen og dens væsen.

Skuespillet vil nok gøre krav på at give sandheden om Hitler, og er dette rigtig opfattet, er der grund til at protestere, for så let er den sag nu ikke klaret.

Brecht tegner et billede af Hitler som en skurk, en bandit og en svindler, og enhver, der har sat sig ind i, hvad den omtalte herre stod for i årene 1933-45, vil skrive under på den nævnte karakteristik.

Men er der ikke andet at sige om den nævnte herre, står tilbage at forklare, hvordan en sådan mand kunne opnå vejen til magt, og endda magt i et hidtil næsten ukendt omfang.

Brecht har fået den idé hele tiden at spille på sammenstillingen mellem gangsterne i Chicago og i Berlin, men det er netop her, skuespillets svaghed fremtræder meget tydeligt. Vel er der ligheder, for gangsterne i de to byer stillede klart imod magt, opnået ved terror, men der er også den forskel, at gangsterne i Chicago levede højt på de direkte aktioner, mens gangsterne — nazisterne — i Berlin gjorde det langt mere raffineret ved at koble en psykologisk fremgangsmåde på.

Når sandheden om gangsterne i Berlin skal skildres, bliver der derfor

tale om et broget, og ikke et forenklet billede.

Når gangsteren i Berlin — altså Adolf Hitler — forberedte sine skurkestreger, gav han sin propagandaminister Goebbels besked om at bilde folk ind, at man lavede tingene for at gavne Tyskland.

På grund af raffinerede metoder lykkedes det gangsteren i Berlin at vinde endog kirkens folk i mange af Europas lande, eller ialtfald at pacifisere dem, til trods for, at der var mange ligheder mellem Hitler og den mand, bibelen kalder Satan.

Folk, vi ellers kalder gode demokrater, blev forblændede af, at der her var handling: Arbejdsløsheden afskaffet, egentlig fattigdom udryddet og politisk kævl standset, for her samledes alle under een hat. Hartvig Frisch og andre var jo i flere år enlige svaler.

Så dygtige er gangsterne i Chicago slet ikke, og derfor vakler Brechts idégrundlag på et ret væsentligt punkt, men studiet af hans skuespil kan dog hjælpe os, nemlig til at få øjnene op for, at sandheden om en ting eller en person ofte er en kompliceret sag at finde frem til. Sandheden er ofte at ligne ved et mosaikfad. Det er sammensat af en mængde større eller mindre brikker, men de har hver især en mening, og derfor skal de med allesammen.

Når dette er skrevet, må det også være rigtigt at tilføje, at skuespillet bringer mange gode ting. Det har også været en glæde at se en stor tilstrømning af unge. De fulgte skuespillet med stor grebthed, og hertil medvirkede ganske givet, at der blev serveret noget handlingsmættet.

F—k.

Jo mere invalideret en mand er, jo mindre får han i erstatning

En række uretfærdigheder overfor invaliderede politifolk. — Staten pensionerer politifolk allerede som 63-årige.

Staten har adskillige love, regler og forordninger, som ikke forstås af almindelige mennesker. Disse love, regler og forordninger er udarbejdet af kolde, juridiske hjerner, som utvivlsomt er enestående dygtige, men blot ikke så dygtige, at de er i stand til at udtrykke sig på en måde, som forstås af almindelige mennesker.

Ulykkeligvis er det også de kolde, juridiske hjerner, der administrerer de love, som kun de selv forstår. De samme hjerner er så dygtige, at de helt og fuldt er i stand til at administrere lovene efter de bogstaver, som står deri, men til gengæld helt uden menneskelighed — og helt uden anvendelse af den ånd, som var meningen med loven.

Helt urimeligt

En af de ting, vi i den forbindelse tænker på, er de helt urimelige fastsættelser af erstatninger til tjenestemænd, der har pådraget sig invaliditet efter opholdet i en tysk kz-lejr.

Hvis en politimand f.eks. bliver erklæret op til 25 pct. invalid, kan han påregne en kontant erstatning. Den kan f.eks. andrage 25.000 kroner, som udbetales én gang for alle. Og disse penge er skattefri.

Jo mere syg, jo mindre erstatning

Men hvis en politimand er så uheldig, at han erklæres 50 pct. invalid, fastsættes en månedlig erstatning til ham, og den bortfalder, når den samme politimand bliver pensioneret. Man har eksempler på, at en politi-

mand, der blev erklæret op til 50 pct.s invalid, i en kort periode fik tilkendt månedlige erstatninger —

ialt kun nogle få tusinde kroner, som han ovenikøbet skulle svare skat af oven i den løn, han modtager. Resultatet er, at erstatningens værdi er meget, meget ringe. Da han nåede pensionsalderen, bortfaldt det månedlige erstatningsbeløb. Hvis den samme mand havde været mindre syg og „kun“ var blevet erklæret for 20 —25 pct.s invalid, ville han have fået

Buchenwald-Klubbens utrættelige formand, S. Julsgaard Larsen. Han er her fotograferet, da han nedlagde kransen på politigården i Odense.

et éngangserstatningsbeløb på omkring 25.000 kroner — skattefrit!

Himmelråbende idiotisk

Nu straffes den 50 procents invalide mand altså — også i høj grad økonomisk — af staten, fordi han i kz-lejren har pådraget sig sygdomme af så alvorlig karakter, at han blev over de 20—25 pct.s invalid. Sådanne love og regler — og administrati- onen af dem — forekommer himmel- råbende idiotisk . . .

63 år betyder afgang

Mens vi er ved noget helt ubegribe- ligt, er det på sin plads at tage endnu en ting med: Midt i en tid med man- gel på arbejdskraft og mangel på mandskab tvinger staten alle under- ordnede politifolk og overbetjentene — alle bliver overbetjente efter ca. 14 års ansættelse — til at gå af med pension, når de fylder 63 år. De mere overordnede — og alle andre tjeneste- mænd — får lov til at sidde i em- bederne, til de er 65—67 eller 70 år. Men politibetjentene skal gå af som 63-årige.

Det rammer naturligvis i særlig grad de folk, der har været i kz-lejre. De har flere sygedage end andre, fle- re „nerver“ og som følge deraf ofte mindre muligheder for forfremmel- ser, så de kan blive så meget over- ordnede, at de kommer op over den mærkværdige 63-års-alder, som jo kun rammer de „almindelige“ og ik- ke dem i de højere stillinger. Dette er endnu et punkt, hvor man slet ik- ke forstår statsadministrationen.

Men kan alt dette være rigtigt? Vi har ladet spørgsmålet gå videre til Buchenwald-Klubbens utrættelige for- mand gennem næsten 20 år, civil- overbetjent S. Julsgaard Larsen.

„Det er desværre korrekt“

— Desværre må jeg erkende, at de

nævnte ting er korrekte, udtaler han. Vi har netop haft en række eksemp- ler på, at nogle politimænd, der var i nærheden af pensionsalderen, har fået tilkendt månedlige erstatninger, fordi de var mere end 25 procents invaliderede. Og denne erstatnings- form bortfalder, når de pågældende pensioneres ved 63-års-alderen. Hvis de nævnte mennesker havde været mindre syge, ville de være blevet til- kendt et erstatningsbeløb på omkring 25.000 kroner én gang for alle — og skattefrit!

Man tror, at dette er en misfor- ståelse. Man fatter ikke, at det kan være rigtigt i dansk lovgivning, men ikke desto mindre er det kendsger- ninger, som ingen har fundet anled- ning til at rette på højeste sted. Men forhåbentlig kommer det en dag. En- hver må da kunne se, at det er uret- færdigt overfor den mest syge, at han skal have mindst!

Et helt meningsløst eksempel

Man har, hvor utroligt det lyder, også et eksempel på, at en mand ind- sendte andragende om erstatning, fordi han var syg. Hans sag var til behandling i mange, mange måne- der. Han blev lægeundersøgt og me- get mere. Efter den meget lange un- dersøgelse modtog han meddelelse om, at han var berettiget til erstat- ning. I mellemtiden var manden nået over pensionsalderen. Derfor stod der i det samme brev:

Uanset, at De som ovenanført er berettiget til erstatning, skal det meddeles Dem, at erstatningen nu er bortfaldet, idet De er blevet pen- sioneret . . .“ Havde den samme mand søgt erstatning et halvt år tidligere, ville han sikkert have fået ca. 25.000 kroner skattefrit.

Forstå det, hvo som kan.

47 pct. invaliderede

— Der findes en statistik for poli- tifolk i kz-lejre?

— Det gør der. Den er udarbejdet af overbetjent Tarby, og af den frem- går det, at 1971 politifolk blev sendt i kz-lejre. 78 døde dernede. 3 blev under besættelsen sendt hjem på dan- ske hospitaler, hvor de døde. Ialt kom 1890 hjem fra lejrene.

Fra kapitulationen til 1964 døde 753 mand af de 1890, så der nu var 1137 tilbage. Af dem var 47.7 procent invaliderede, eller ialt 539 mand. 9 var mellem 5 og 9 procents invalide- rede, mens 245 var 10 procents in- lidede eller derover.

Da politiet altid kom for sent

— Hvorfor mon tyskerne tog poli- tiet i sin tid?

— Nå, nu kom spørgsmålet. Det var på grund af vor passive mod- stand. Vi havde evnen til altid at komme for sent. Frihedskæmpere har efter krigen nu og da sagt: „I lavede jo intet“, men mon ikke de samme folk har glemt, at politiet altid kom for sent ved sabotager eller andre illegale foreteelser.

Mon nogen tror på, at politiet ik- ke ofte vidste besked om både det ene og det andet? Selvfølgelig gjorde vi det. Men vi kom næsten konstant for sent.

Vi blev advaret gentagne gange fra tysk side, men advarslerne nyt- tede intet. Vi kom altid for sent. Kort sagt var det en samlet, passiv mod- stand, der medførte, at tyskerne fo- retog aktionen den 19. september og sendte de knap 2.000 politifolk i kz- lejre.

„Vi har alle mén!“

— Og hvordan er status så nu bagefter?

— Det fremgår vel sådan set alle- rede af den statistik, vi her har

nævnt. Det er jo en kendsgerning, at kun ganske enkelte af os kan sige sig fri for mén efter opholdet i kz-lejre. Nogle lider af mareridt, andre af nerver og andre igen af de sygdomme, der som oftest følger i kølvandet på dårlige nerver, såsom kredsløbssygdomme og lignende.

Reglerne for erstatning

— Efter hvilke regler er erstatningerne blevet fastsat?

— Man har kapitaliseret erstatningerne for dem, der er blevet mellem 8 og 25 pct.s invalide. De får de nævnte éngangs-erstatninger på op til eller over 25.000 kroner. Og disse beløb er skattefri. Hvis en mand derimod kendes mere end 25 procents invalid, er det, urimelighederne forekommer, idet han så får tilkendt månedlige erstatninger indtil pensionsalderen, men af denne erstatningsform skal der svares skat. Adskillige kan først nu konstateres invalide efter kz-opholdet, og enhver kan jo regne ud, at så er vi i nærheden af pensionsalderen, især da vi jo har en lavere pensionsalder end alle mulige andre.

Kæmper som løver

— Hvad gør man overfor disse urimeligheder?

— Vi kæmper som løver. Lovene er så urimelige, at jeg tror, at nogle af dem, der er kommet ud for de værste urimeligheder, ligefrem er døde af ærgrelser. Men heldigvis er langt den største part af os kun invalideret indtil 25 procent.

Hvorfor man først kommer nu

— Hvorfor erkendes invaliditeten først nu?

— Fordi vi vel allesammen gør et forsøg på at holde den gående længst muligt. Man føler sig dårlig, men man går alligevel på arbejde, fordi

man helst vil forsømme mindst muligt. Så begynder det at knibe med at passe arbejdet, fordi sygdommen tiltager. Resultatet er, at man spiser piller og pulvere for at holde den gående. Mange af os har spist piller og pulvere i sækkevis.

Endelig har mange ikke villet søge erstatning af anstændighedsgrunde. De har set, at andre kolleger var endnu mere syge end de selv, og derfor har de ladet være. Det er forklaringen på, at adskillige først nu har erkendt deres sygdom, og først nu har anmodet om erstatning.

Buchenwald-Klubbens formål

— Er det Buchenwald-Klubbens formål at søge at klare disse ting?

— Vort formål er først og fremmest at hædre mindet om de kammerater, vi mistede i de tunge år. Vi lægger bl. a. kranse over hele landet den 19. september, men vi anser det også for et formål at være med til at hjælpe modstandskampens ofre eller deres efterladte. For eksempel er vi med i Kammeraternes Hjælpefond og tilsvarende arbejde. Naturligvis betragter vi det også som en væsentlig opgave at hjælpe i de uretfærdigheder, som vore egne kammerater er kommet ud for, bl. a. for eksempel i erstatningssager.

— Er der håb om at få ændret meningsløshederne?

— Håb er der jo altid, men foreløbig er det desværre blevet ved håbet!

HANS FOSMARK.

De erhvervshæmmede

Svend Wagner 70 år

Lørdag den 5. juni — Grundlovsdagen — fyldte en af modstandskampens kendte mænd, Svend Wagner 70 år.

Fra sin tidligste ungdom har Svend deltaget i både fagligt og politisk arbejde — og det var derfor en naturlig ting, at han lige efter 9. april 1940 var med i modstandsarbejde.

I 1942 blev Svend Wagner arresteret af det danske politi — og han lærte under interneringen Vestre Fængsel og Horserødlejren at kende indefra — men 29. august 1943 var han blandt dem, der flygtede fra Horserødlejren.

Svend Wagner måtte „gå under jorden“ — og som „General Johansen“ udførte han et stort arbejde, og han blev en af modstandskampens markante skikkelser.

At Gestapo meget gerne ville have „talt“ med ham, er der ingen tvivl om — men hver gang, Gestapo kom til hans illegale opholdssteder, var „Generalen“ væk — og han undgik da også at blive „taget“.

Svend Wagner har i en årrække været med i bestyrelsen i „Landsforeningen af erhvervshæmmede fra Frihedskampen“ — og som modstandsbevægelsen under besættelsen gjorde brug af hans mangeårige erfaring med hensyn til organisationsarbejde — har også vor bestyrelse nydt godt af denne erfaring.

Held og lykke i tiden fremover.

På Landsforeningens vegne
BØRGE EMIL PEDERSEN.

Redaktionen er meget interesseret i at se fotografier i sort og hvidt fra sammenkomster for tidligere fanger og modstandsfolk.

Man bedes medsende billedtekster. Fotografier fra monumenter i forbindelse med frihedskampen har også interesse.

Billederne returneres efter ønske.

AF REDAKTØR GEORG ANDRESEN

Og her går så flaget til top på den nye flagmast. I baggrunden tårnet, der skal rumme mindestuerne, der skal stå „til evig tid“. Mens de tidligere fanger pænt holdt sig bag de militære snore, myldrede presse- og filmfotograferne tæt om æreskommandoet.

Det gav et sæt i adskillige tidligere håftlinge, som den 5. maj — 20 år efter — for en dag vendte tilbage til det, der i 1945 hed Froslevlejren, da der blev præsenteret gevær for dem.

Et øjeblik følte man sig overrumplet.

Så opdagede man jo, at uniformen var dansk og kom i tanker om, at det jo ikke netop var med honnør, man blev modtaget den dag, man engang i 1943—45 sjoskede ud mod de røde porte gennem skoven fra Faarhus station med fængselsbagagen, ofte en meget uhåndterlig samling effekter.

Dengang vajede der heller ikke netop Dannebrog ved indgangen og ved „tårnet“, ligesom der heller ikke var musik — som i Neuengamme og

andre rigtige tyske kz-lejre på de store henrettelsesdage.

Men helt hjemme følte man sig nu først, som man efterhånden løb på de gammelkendte ansigter og stod opmarcheret på den store plads, hvor dagens allerøverste militære, de tidligere fangers egen lejrkommandant, nu generalmajor P. M. Digmann bragte sin bramfri tak til dagens vært, Padborglejrens kommandant, oberstløjtnant B. O. Jacobsen, fordi lejren på denne dag havde villet se dens første beboere, „vi gamle beskidte håftlinge“.

Modstandskampens kvinder og mænd var for en dag militærets gæster, for Froslev, der blev åbnet august 1944 til afløsning af Horserød, den første tyske fangelejr i Danmark,

blev jo efter krig og besættelse og under navnet Faarhuslejren først internerings- og fangelejr for stikkere og andre landssvigere før den endeligt i 1949 blev lejr for det danske forsvar.

20 år er, opdagede man — og det var dagens første oplevelse — meget lang tid.

De, der 5. maj 1945 kørte hjem fra fangenskab i modsat retning erindrer uforglemmeligt et Sønderjylland og Jylland klædt i rødt og hvidt og tummel af vildt jublende henrykte mennesker langs hele hovedvej 10.

5. maj var der ingen stemmel. Forbløffende få flag var oppe, også i Sønderjylland, hvor man dog ellers har på fornemmelsen, at flaget bruges stærkt på nationale festdage.

Nå, den 5. maj er jo — af mærkelige grunde — aldrig blevet festdag i så høj grad, at den også blev fri-dag, og vejret var heller ikke gunstigt for flagning: det blæste, og regnen bogstavelig talt sjaskede ned, så man igen en gang trods de pæne grønne plæner, der har afløst fortidens lejr-morads, fik fornemmelsen af, at Frøslev var stedet, hvor „Oh sole mio“ blev til.

Det var forandring nr. 2.

Overraskelse nr. 3 var, så relativt få af dem, man havde ventet ville være kommet, der var mødt op, og — — — hvor gamle de, der var der, faktisk var blevet . . . når lige undtages de mange ganske grønne drenge og søde unge piger, der stadigvæk trods fader- og moderværdighed er unge mennesker. Jovist er 20 år en lang tid.

Børnene med.

Frøslevrejsen 1965 var arrangeret som en familiedag, og prisiværdigt mange havde fulgt opfordringen til at tage deres børn og unge med, og var det en oplevelse at møde de gamle kammesjukker, ja, så var det ganske åbenlyst også en oplevelse for de unge og store børn at have fået lov at komme med og se, hvor mor og far engang sjokkede rundt i en fange-tilværelse, som med rette er blevet betegnet som en af de besyn-deligste i verdenshistorien.

Flere vil utvivlsomt følge eksemplet med børnene og de unge op, når der om 5 år kaldes til 25 års jubila-um, det, som de fleste i går var enige om må fejres, selv om det så også bør blive det sidste.

— Fordi det, som det blev sagt gang på gang, ikke er sundt at leve alt for meget med fortiden, for så kommer man ikke videre.

At mange allerede har sandet den tanke, var de, der ikke var kommet, et bevis på.

Hypnotisøren.

Der blev sagt alt det, man i Danmark siger ved sådan en anledning, og heldigvis var den gamle konges ord fra 5. maj 1945 og ceremonien med flaghejsning på en ny, håndhug-get flagmast — som også hin dag, omend flagmasten da var mere pri-mitiv — det centrale.

Det kunne alle acceptere.

Men ellers kan det jo ikke nægtes, at det vigtigste på denne dag — ja, det vel flertallet var kommet for — var mødet med os selv: kammeraterne, medfangerne fra dengang.

Gribende — sjove — scener udspil-ledes. Højtidelighed, endsige patos, var aldrig Frøslev-fangers kendetegn.

— Hvad pokker, dér har vi jo hyp-notisøren!, lød det mange gange i ba-rak 14, hvor en frisk københavnergut for 20 år siden hensatte sine med-fanger i måbende beundring over sit talent.

— Hypnotiserer du stadigvæk?, lød det ovenpå.

Og man fik at vide, at det gjorde han.

Selv den altid, også som fange, yderst formfuldendte dommer Kr. K. Thestrup, Herning, der var „14“s ba-rak-næstformand, måtte frem med spørgsmålene, og fik kontant svar: — Det kan du tro, dommermand!

Alle skulle naturligvis gense og vise familien stuen, hvor man havde boet — „de har søreme de gamle kakkellovne stående endnu“ (men nu kun til pynt, ganske vist) — lokalet bag-ude, hvor man kunne få koldt brusebad (meget koldt) og så naturligvis gangen, hvor der blev givet revyer og anden fælles underholdning.

Og i går — som i 1945 — var der stormløb omkring „16“, hvor pigerne boede bag ekstra pigtråd. Der var kun kommet meget få af dem, men — minsandten, Solvejg, var der, naturligvis, hun, som når hun gik af-tentur med en tynd stribe pels om halsen uvægerligt blev hilst med be-mærkningen:

— Er du ude å' luften mynden, Sol-vejg?

Lige frisk, nej, meget sødere og friskere i dag end for tyve år siden og med både ægtemand og tvillinger i kølvandet.

Pladsen ved bordet.

Hvad er danskens største glæ-æ-æ-æ-de?

Enhver, der har gæstet Ekkodalen på Bornholm, kender i hvert fald sva-ret.

Men — ingen steder er der vel ædt med glæde i Danmark som i Frøslev-lejren.

Det hang ganske naturligt sam-men med, at de fleste var temmeligt forsultne — rent bortset fra musel-mændene, de af dem, der kom hjem over Frøslev — når de efter dages, ugers eller måneders fængselsophold på tysk kost endelig nåede Frøslevs danske køkkengryder . . . et af de geniale træk ved „Cirkus Frøslev“: at man havde opnået, at kostforvalt-ningen skulle være på danske hæn-der.

Allerede næsten før den sidste sang var sunget færdig, stilede de første da også mod Frøslev-lejrens spise-barakker, hvor man efterhånden — i venskabelig kamp med venlige lotter og serveringsdamer — blev bænket, hvor man naturligvis ville være bæn-ke: dér, hvor man havde sin plads den gang. Det kunne de gode damer slet ikke forstå var livsvigtigt.

Ja, mange gik endog så vidt, at det var den gamle bordformand, der igen en gang øste de gule ærter op.

Nu går jeg . . .

Ja-a-a, gule ærter og et godt styk-ke dansk sul, alles ønsket, var sat på menuen.

Og så blev der guffet.

Også af folk, der aldrig tidligere havde siddet bænket her. Nej, her tænkes ikke på familiebekendtska-berne, men på dem, der dengang gjorde tjeneste i køkkenet, en af de mest eftersøgte tjansere — fordi her kunne der „organiseres“ til dem derhjemme på stuen.

Køkkenholdet var på lejrens højde-punkt på 110 mand. Ti af dem var mødt igen, og sad bænket sammen — med overtandlæge Eigil Mørk, Aarhus, ved bordenden.

Eigil Mørk, i 1945 20-årig student med mange slags håndtering i det illegale bag sig, var blandt dem, der „boede“ i lejren fra det tidlige efterår til det var slut, og han siger i dag, at han skylder Frøslev stor tak, fordi han her lærte alt, man skal lære for at blive mester i et køkken. Nå, ikke så mærkeligt, når man kan prale med at have haft en Hammer i „Luft-havnen“ og en Reimann fra „Gille-leje“ i Nyhavn som læremestre.

5. maj 1945 står uforglemmeligt i hans erindring på grund af een ene-

ste ting: der var bajere til morgenkaffen for spiseholdet.

Forvarsel om det store, som var i fuld udfoldelse.

— Og hen på formiddagen hørte jeg så, sagde han 5. maj, lige midt i hakkedrengene, som vi skulle have til middag denne sidste dag, at der ville gå et tog hen på eftermiddagen.

Da jeg hørte det, tog jeg forklædet af, bandt det om maven på den tyske køkkenvagt, og sagde, idet jeg rakte ham mit stegespid:

— Min brave ven. Nu går jeg.

Hjemrejsen til København, hvor han den gang boede, tog 36 timer.

På gensyn da.

Bagefter skulle man lige et smut ind på stuen igen — til afsked, den første for manges vedkommende af en række. For det var alligevel et godt sted at gense, selv om man syntes nu, at stuerne var blevet så store — men, der stod jo heller ikke 36 senge i hver, bygget til 16.

Så blev der promineret — som så ofte dengang i den mest øsende regn i Danmark — og mange var igen også oppe ved den mindsten, som Padborglejren har sat over Preben Erling Jacobsen, den unge dreng, som tyskerne skød fra tårnet, en dag han — vistnok aldeles uforvarende var kommet pigtråden den forbudte meter nær. Og som ingen måtte ile til hjælp, hvor han lå og forblødte.

Den aften gik hundreder i køjen skummede af afmægtig raseri og had. Mindstenen over Preben står, sagde lejrkommandanten, da han lagde sin krans, også til erindring om de mange, der døde på en mere fredelig måde i denne lejr og på dem fra denne lejr, der døde i Tyskland.

Jo, også Frøslevlejren havde sine mørke, stygge dage. Ikke mindst da transportdagene, på hvilke ialt 1612 Frøslev'ere blev overført til de tyske dødslejre.

Regeret af fanger.

Men når man erindrer, at i alt 12.000 i de knap ti måneder, passerede denne lejr, var tabene, sammenlignet med, hvad der ellers skete i kz-lejrene, jo bitte små, og hvilken anden lejr i hele Europa blev — som også generalmajor Digmann under-

stregede det — i egentligste forstand regeret, ikke af fangevogtere, men af fanger?

Derfor var Frøslev-rejsen 5. maj også især en glædesrejse, og da den mundede ud — efter besøg i det nydannede museum i tårnet, efter megen snak og mere musik og aftensmad — ja, så var det igen med smil og en vits på læben og et velment:

— Jamen så på gensyn da i 1970 . . . hvis vi da ellers lever.

For om fem år vil selv de yngste alligevel være begyndt at blive rigtigt voksne . . . og mange, endnu flere af veteranerne mangle.

Det var et godt møde . . . med os selv. En hel bunke — for til slut at citere en meget brugt tysk vurdering — „originaler“.

Georg Andrésen.

DEN 5. JUNI 1965 VED MINDESMÆRKET FOR DEN UKENDTE KZ-FANGE

Tale af Jørgen H. Barfod.

Lad mig først rette en foreløbig velkomst til deltagerne i Landsforeningen Gestapofangernes stævne og en særlig velkomst til vore norske fangekammerater, der har ulejliget sig den lange vej ned til os her.

Vi plejer altid, når vort stævne afholdes i København, at mødes her ved mindesmærket for den ukendte KZ-fange for at nedlægge en krans. Men i dag er det tillige grundlovsdag. Man kunne vel næsten ikke finde noget bedre tidspunkt til at mødes her ved dette mindesmærke, eller man kan også sige, der findes vel ikke noget sted, der er mere passende at mødes netop på en grundlovsdag.

Intetsteds vil det være mere rimeligt at minde om vore frihedsrettigheder end netop her lige overfor asken af en af vore kammerater, der måtte ofre livet, så at sige i kampen for vor grundlov.

Fem gange måtte vi fejre grundlovsdag af diktaturets nåde. Det var en selvmodsigelse så himmelråbende, at den vel også gik op for de fleste. Men netop i de samme år viste demokratiet sin styrke. Medens det nazistiske diktatur herskede i landet, var den demokratiske vilje så stærk som ingensinde. Også dette er para-

doksalt, men ikke desto mindre rigtigt. Ansigt til ansigt med farene forstod vi først rigtigt at værdsætte den frihed, vi havde mistet. Han, der ligger her, var med til at kæmpe for en frihed, som han ganske vist aldrig kom til at opleve, men som han var med til at skaffe os andre.

Dengang var demokratiet i kamp, og det viste sin sejhed og sin styrke. Ikke gennem sin regering eller rigsdag eller sine andre institutioner, der er tidsbestemte, men gennem dens indre sjæl. Den iboende frihedstrang, der nu engang heldigvis altid findes i mennesket, kan ikke overvindes, og den er grundlaget for ethvert demokrati.

Dengang gik det hele så let, men i dag er forholdene ikke så klare og ligetil. Kampmodet er hos mange gået i dvale. Vi har ikke tid til at skønne på vor frihed af bare iver efter at opnå bedre levevilkår. Det er måske naturligt sådan, men det er en fare. Vi har det ligesom børnene, der sorgløst modtager så meget, og derfor næppe skønner på, hvor godt de har det. Først når de selv skal skaffe sig deres fornødenheder, når de opdager, at der skal en indsats til for at nå sine ønsker, skønner de på deres erhvervelse.

Vi skal selvfølgelig ikke i dag fortsætte en kamp mod noget, der ikke mere findes, men vi skal som menneske engagere os i noget, der kræver en indsats. Hvis demokratiet skal leve, det demokrati og den frihed, som han her døde for, så må vi ikke skyde problemerne fra os og lade andre eller f.eks. et velfærdssamfund ordne det for os. Vi må tage stilling. Vi må søge veje til stadig forbedring.

Tiden står ikke stille, fordi vi falder til ro.

Lad vor døde kammerats aske her på denne grundlovsdag, denne folkets første frihedsdag, være en appel for os alle, hvadenten vi er et diktators tidligere fanger eller ej, hvadenten vi har oplevet besættelsen eller ej. Kun den, der kæmper for sin frihed, bevarer den.

Gid dette minde må stå ved det befærdede strøg og blive endnu mere kendt og forstået af de forbipasserende, end det hidtil har været.

DÆMPA A/S

KNARREBORG

BANKEN FOR BRØRUP OG OMEGN

AKTIESELSKAB

VEJEN ANDELSMEJERI
VEJEN
TELF. 3 (fl. lin.)

JOHS. VESTMARK
CEMENTSTØBERI
SINDAL

DYBRO JØRGENSEN
AKTIESELSKAB
SINDAL

ALFR. TH. HAAGENSEN
JUVELER & GULDSMED
RØNNE

JOHN HINTZES ENKE A/S
RØNNE

A/S DANSK SHELL
RØNNE

WILLY LINDBERG
AUT. ELEKTRO INSTALLATØR
ST. TORVEGADE 14
RØNNE — TELF. 1310

RESTAURANT „HYTTEN“
HAVNEN — RØNNE

DANSK KJOLE INDUSTRI

SILKEBORG

HVIDE SANDE FISKEAUKTION
v/ OTTO JENSEN HVIDE SANDE

MØBELFABRIKEN BOHAVE

VEMB — TELEFON 54

AKTIESELSKABET

DAMPSKIBSSELSKABET PAA BORNHOLM AF 1866

RØNNE

H. P. BLEM BIDSTRUP

ST. TORV — RØNNE

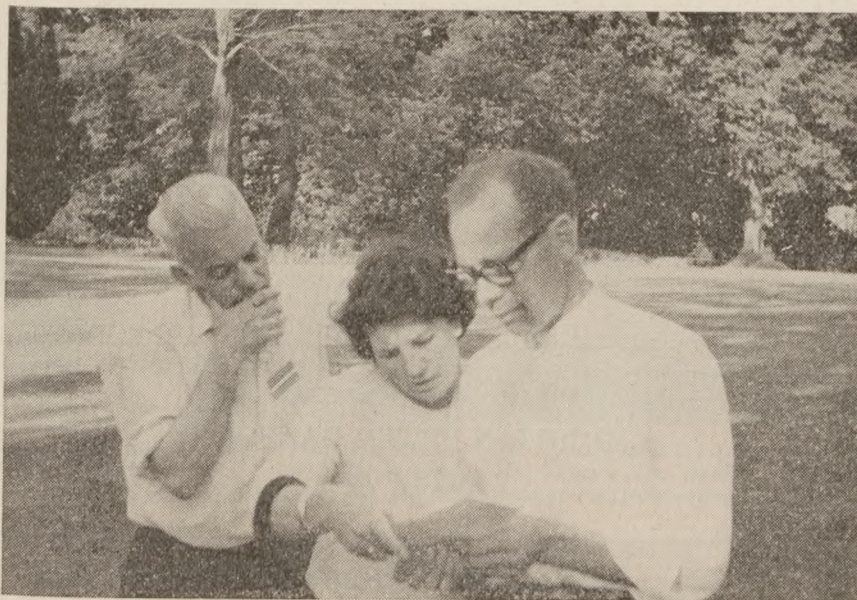
JOHGUS KERAMIK

BORNHOLM

AKTIESELSKABET DANSK DAMMANN ASFALT
RØNNE

Landsstævne med stor norsk deltagelse

Gestapofangernes landsstævne gennemført med et indholdsrigt og afvekslende program.

En samtale i parken på Krogerup. Fra venstre: Formanden for den norske fangeforening, Johan Egeberg, hans kone og landssekretær Henry Clausen.

Lørdag den 5. juni åbnedes Gestapofangernes landsstævne med en kort andagt ved den ukendte KZ fanges grav ved Helligåndskirken, herefter blev der nedlagt kranser her, ved pigtråden fra Neuengammelejren, i Frihedsmuseet og ved Churchill's buste såvel af den norske som af den danske fangeforening.

Herfra kørtes til Krogerup, og deltagere blev indkvarteret. Kl. 18 samledes vi til middagen, hvor deltagerne blev blandet ved små borde. Landsforeningens formand bød velkommen, og formanden for den norske fangeforening takkede for, at de altid blev indbudt til vore stævner og overrakte en gave til Landsforeningen. Snart var vi rystet sammen i et fælles kammeratskab, der fortsatte ved kaffen, hvor der blev sunget og underholdt med banjospil, og klokken blev ung, inden de sidste fandt deres køjer.

Livlig drøftelse af kunsten på Louisiana

Søndag formiddag var vi på Loui-

siana og så på kunst som en optakt til eftermiddagens diskussion. Alle rede under rundgangen gik bølgerne højt, og alle var vist enige om, at selve den arkitektoniske løsning af opgaven var storslået, for det sammenspil, der var mellem bygninger, natur og kunstværker, kunne ikke være bedre, men om indholdet var der uenighed, også om opstillingen af skulpturerne i parken.

Efter frokosten talte professor Lerbech om kunst, og de fleste af os blev hurtigt klar over, at en særlig hård diskussion kunne vi ikke få, for vi var ret enige i vort syn på moderne kunst.

Professoren sagde bl. a.: „Kunsten er ikke bare billedkunst også litteratur, musik og til en vis grad arkitektur“ og fortsatte: „Spørgsmålet er ikke så meget kunstens stæde, men er sammenhængende med og et udtryk for vort folks kultur, vi kan sige den kulturelle indlevningsevne eller oplevelsessevne. Det fundament, hvorpå den europæiske kunst hviler, er den græske kultur, senere blev det

det kristne etik, der blev det bærende grundlag. Denne etik blev igen forladt til fordel for den borgerlige kunst, hvor f. eks. vor Echensberg er et godt udgangspunkt.

Kunsten i dag dikteret af monopoler

Kunsten i dag er dikteret af monopolerne, der fordrer, at den abstrakte linie skal køres såvel indenfor den bildende som de øvrige kunstretninger.

Kunsten skulle hjælpe os til at forstå livet, men selv i kunsten bliver vi i dag proppet med politik, og måden, det gøres på, giver grobund for nynazismen.

Det, vi i dag søger efter, er en ny etik.

Mennesket svinger med stemningerne. Vor opfattelse af kunsten må deles i vor opfattelse af den konstruktive teknik og det følelsesbetonede.

Vor kultur er en modvægt mod den outrerede kunstretning, der går imod destruktionen og prøver at gøre den romantisk, f. eks. sækkelærred med et brændt hul dækket af sort pap med en blodklat.

Efter professorens indlæg kom der flere indlæg, der i hovedsagen formede sig som spørgsmål om det, vi havde set på Louisiana, og om det kunne kaldes kunst.

Bankfuldmægtig Holst sagde bl. a., at kunst skulle give en mulighed for at opleve det samme som kunstneren, uden der skal følge en brugsanvisning med.

Landsformanden, der havde præsenteret professoren som en gammel modstandsmand, takkede for den dejlige klare redegørelse.

I, der er her, har været med til at skabe historie

Festmiddagen var en virkelig festoplevelse. Det lange bord var smukt pyntet af vore damer og Krogerups personale i frihedsbevægelsens farver og smykket med blomsterbuketter i de norske farver.

Landsformanden bød velkommen, og efter stegen talte aftenens festtaler, oberstløjtnant Børge Jensen, tidligere jernbanesabotør. Oberstløj-

FRDR. NIELSENS EFTF.
AKTS.
NYBORG

ASKOV BOGHANDEL
K. MOGENSEN
ASKOV PR. VEJEN

HADERSLEV BYS SPARE- OG LAANEKASSE

HADERSLEV

MASKINFABRIKEN SIO ^{A/S}

ODENSE

DANSK HYDRAULIK
INDUSTRI-AKTIESELSKAB
JUELSMINDE

I/S SØLV OG GULDSMED
N. J. ØRSNÆS
ALGADE 67 — AALBORG
TELF. 20832

OTTO LARSEN & SØNNER
NØRREGADE 19
AALBORG

VEMB TEKSTILFABRIK
AKTIESELSKAB
VEMB

AKTIESELSKABET
RYØ
NYTORV 14 — AALBORG

ARTHUR DAVIDSEN
RADIOFORHANDLER
GREISDALSVEJ 23 — VEJLE

AUTOFORHANDLER

CHRISTIAN PETER BARSØE ^{A/S}
AABENRAA

NIELS A. NIELSEN OG SØN
FARVEHANDLER - AABENRAA

AKTIESELSKABET

VITFOSS
GRAASTEN

GRAASTEN ANDELSSLAGTERI

SØNDERJYLLANDS KREDITFORENING
HADERSLEV

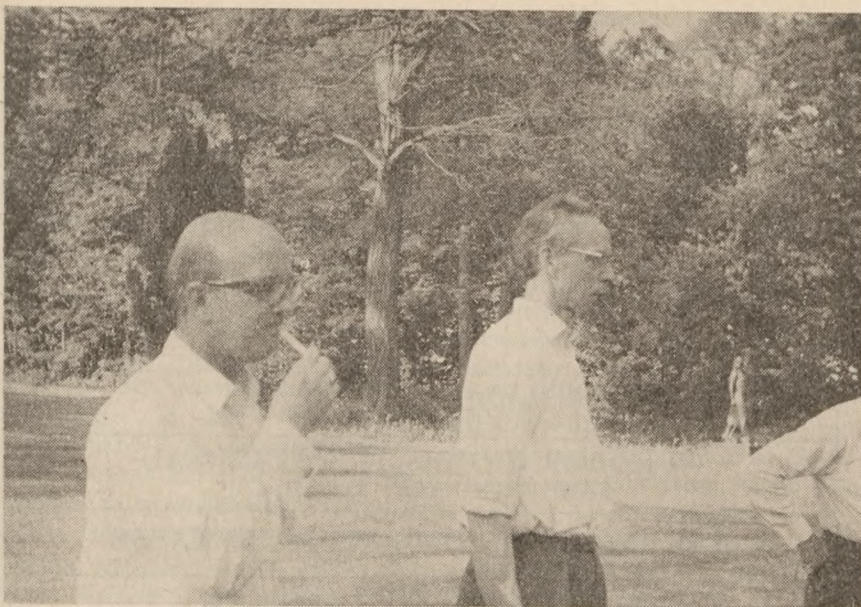
SPAREKASSEN FOR CHRISTIANSFELD OG OMEGN
CHRISTIANSFELD

HANS HANSEN & CO. ^{A/S}
DAME- OG HERREKONFEKTION - SØNDERBORG

SØNDERBORG BYS SPAREKASSE

BRØRUP SPAREKASSE

BRØRUP

I pauserne under landsmødet slappede man af i Krogerups dejlige park. Her er en situation under boccia. Fra venstre: Formanden for Dachau-klubben, Erik Beermann og formanden for Landsforeningen, lektor Jørgen H. Barfod.

nanten udtalte, at da han i 1945 var til festforestillingen i Det kongelige Teater, hvor alt, hvad der kunne være af ministre, repræsentanter for modstandsbevægelse, kongen og den kongelige familie, var til stede, var alle spændte på, hvad aftenens taler ville indlede med, og det blev en oplevelse.

Indlederen stod frem foran tæppet og med et let buk mod den gamle konge og kongelogen sagde han: „Kammerater i modstandsbevægelsen“, og således vil jeg gerne begynde her.

Oberstløjtnanten fortsatte med at sige, at det var ham en særlig glæde at tale her, hvor der også var kammerater for vore norske brødre til stede. Det er ligegyldigt, om det er 5-10-20 eller 25 år, der fejres. Alle disse tal hænger os snart ud af halsen. Det, vi må huske, er, at alle I, der er her, har været med til at skabe historie, I er historiske personer, og man vil derfor altid lytte efter jeres mening og se efter jeres eksempel. Derfor er det ikke ligegyldigt, hvad I siger og mener, derfor må I være jert ansvar bevidst som historiske personer.

Efter hovedtaleren talte næstformanden i den norske fangeforening, overretssagfører Aas, der bl. a. tak-

kede for samværet og overrakte den danske forening en fortegnelse over samtlige norske politiske fanger. Senere holdt Beermann en tale for vore damer. Aftenen sluttede med dans og punch, og igen var der mange, der først ville se, om solen virkelig dansede.

Mandag formiddag var en rigtig hyggeformiddag. Man gik i kirke, mens enkelte tog ind til Helsingør og så på de gamle bygninger.

Den historiske forskning hæmmet af pengemangel

Efter frokosten kom rigsarkivar Hvidfeldt og fortalte om arbejdet med at sikre historikerne materiale om, hvad der skete før og under krigen.

Det var, synes vi, beskæmmende, at pengespørgsmålet skulle spille så stor en rolle for studiet af et så vigtigt afsnit af vort lands historie, og at man kun ved støtte fra private og fonds havde kunnet gennemføre den del, man herved fik mulighed for.

I dag, hvor man har mikrofotografering, skulle man synes, at alt skulle kunne gennemfotograferes og så senere lade det gennemgå og ikke, som det er sket, kun lade det fotografere, der tilfældigt blev udvalgt, fordi den, der gennemgik arkivpak-

kerne mente, at her måtte der være stof. Det burde staten have haft penge til.

Rigsarkivaren oplyste, at vi kun i mindre grad har de enkelte sager fra SS-arkiverne, da disse var tilintetgjort inden kapitulationen.

Vore norske kammerater oplyste, at de alle, inden de blev sendt hjem, blev spurgt om alt, hvad de vidste og kunne oplyse såvel om deres egen sag som om andre ting, de havde kendskab til. Noget lignende mangler vi herhjemme.

I Mindelunden

Efter kaffen kørte vi til Mindelunden, hvor der blev lagt kranse såvel af den norske som den danske fangeforening ved hovedmonumentet, ved gravene for KZ lejr fangerne, ved mindemuren og ved henrettelsesplæne. Ved hovedmonumentet talte næstformanden for Landsforeningen, arkitekt Lembcke, der sagde:

Det er naturligt, at vi slutter dette fangestævne her på denne plads.

Det er naturligt, at vi alle tænker på, at I, der ligger her, og vi, der står her, alle en gang blev stillet overfor det „Hvis du vil være med, kan det betyde døden“. Vi valgte, og vi var de heldige; vi kunne lige så godt have været en af jer, lad os da høre, hvad en af jer skrev i sit afskedsbrev: „Min død betyder, at endnu en „helt“ er faldet for sit land, og mit navn vil blive skrevet i historiens glemmebog; men for vort barn vil min død betyde et indgroet had til dem, der overlagt slog hendes far ihjel. Dette had må du standse, det nytter ikke noget.“

Lad os huske det: „had nytter ikke noget.“

Æret være deres minde.

Vi samledes for sidste gang til middag på Vartov, og den norske landsformand Egeberg bragte Landsforeningen en tak for de dejlige dage. Landsforeningsnæstformanden takkede nordmændene og sagde, at kun fordi de var med, blev det et rigtigt landsstævne. Dernæst takkede han på alles vegne de, der havde haft det store arbejde med at arrangere disse dejlige dage, der nu var slut.

Ch.

Rund fødselsdag i Aarhus

Tandteknikermester Leo Kæraa, medlem af bestyrelsen for Kammeraternes Hjælpefond siden starten i 1945/46, fyldte 60 år fredag den 18. juni.

De dramatiske begivenheder omkring Leo Kæraa's arrestation blev i

sin tid omtalt i en række ill. blade og udførligt skildret i en artikel i Pigtråd fornylig.

Leo Kæraa er i dag leder af en stor virksomhed. Han har i de senere år koncentreret sig om sine virksomheder i København og Aarhus.

Han er en betroet mand indenfor sit fag, hvor han er kendt som en

dygtig foregangsmand, der ikke går af vejen for nye eksperimenter.

Han er en ynder af friluftsliv, og han dyrker især golf, også når han holder ferie på Fanø. Han er med i ledelsen af „9. April“, Aarhus, og han har gjort en betydelig indsats for Frihedskollegiet i hans kære jydsk hovedstad.

FABRIKEN BACKERTON
TAGENSVEJ 147
TELF. TAGA 5406 - 8735

HAVREHOLM
PAPIRFABRIKS UDSALG
ALLEGADE 18 — KBH. F.

IVER H. IVERSEN
STATSAUTORISERET REVISOR
KØBENHAVN F.
ALLEGADE 24

L. A. LARSEN & SØN
GLAS - VAND - SANITET
LØNGANGSSTRÆDE 21 - KBH. K.
BYEN 6946

A. KELLER
RÅDG. INGENIØR
ALLEGADE 24 a - F.

FRYDENLUND BYGGEFORRETNING
HASLEVVEJ 5 — RØNNE 305

NORDBORNHOLMS TURISTBUREAU
SANDVIG — TLF. ALLINGE 1

AAKIRKEBY OG OMEGNS SPAREKASSE

LUXOL KEMISKE FABRIKER
AKTIESELSKAB
NÆSTVED

A/S ASSENS
ELEKTRICITETSVÆRK

CARL C. BIEHL
BOGTRYKKERI - PAPIR EN GROS
GRAASTEN

H. O. BIRKSTED $\frac{4}{8}$
NÆSTVED

STOFFER FRA
PER REUMERT
v. CARSTEN NIELSEN & METZ
LYNGBY HOVEDGADE 70

DET FYNSKE TRÆLASTKOMPAGNI

AKTIESELSKAB

ODENSE

LANDBOSTANDENS SPAREKASSE

NYKØBING F.

NEUENGAMME

NEUENGAMME-FORENINGEN

Landsmødet den 25. april

Det årlige landsmøde holdtes den 25. april 1965 i Admiral Gjeddes Gård. Blandt gæsterne var sekretæren for det Internationale Amicale de Neuengamme, Hans Schwarz fra Hamburg. På grund af formanden, H. Grome Nielsens sygdom aflagdes beretningen af den konstituerede næstformand, L. G. Damgaard. Endvidere aflagde Arne Zachariassen beretning for monument-indsamlingens forløb. Indsamlingen fortsættes til og med 31. maj. Mødet, der varede det meste af søndagen, var præget af en livlig og kammeratlig diskussion.

Formanden E. Grome Nielsen genvalgte enstemmigt af forsamlingen. Til bestyrelsen nyvalgte Mogens Pedersen, og som suppleant til bestyrelsen nyvalgte Morten Ruge. Alle øvrige var genvalg. Carl Nommels ønskede at træde ud af bestyrelsen og har tidligere nedlagt hvervet som foreningens sekretær.

Ved en højtidelighed overrakte foreningens kasserer, Alex Th. Binne-balle, en check på 14.000 D Mark til Hans Schwarz som foreningens første bidrag til monumentet. Landsmødet afsluttedes med blomsternedlægning ved monumentet ved Helligåndskirken.

Ved et hovedbestyrelsesmøde den 3. maj konstituerede den nyvalgte bestyrelse sig. Bernth Johanneson valgtes til næstformand og Niels Otto Køster til sekretær. Der nedsattes et forretningsudvalg på 7 medlemmer samt forskellige andre udvalg, bl. a. et udvalg, der skal forberede rejsen til Hamburg til monumentindvielsen i Neuengamme, der finder sted den 6.—7. november i år. Dette udvalg har følgende medlemmer: Oluf Rik-hof, Aarhus, Arne Zachariassen, E. Jacob Jensen og Bernth Johanneson, alle København. 60 866.

MINDEPARKEN I NEUENGAMME INDVIES DEN 7. NOVEMBER 1965

Under et møde i Hamburg den 1. maj, hvor repræsentanter for det In-

ternationale Amicale de Neuengamme blev modtaget af Hamburgs overborgmester, dr. Nevermann, blev der truffet aftale om at fastsætte indvielsen af det store monumentanlæg ved den tidligere koncentrationslejr Neuengamme til søndag den 7. november 1965.

Fællesrejse til Hamburg

Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme vil søge gennemført en fællesrejse af danske til indvielsen i Neuengamme, hertil ventes flere tusinde deltagere fra de 28 nationer, hvorfra fangerne sendtes til Neuengamme under den anden verdenskrig.

Tilmeldelse ønskes nu

Alle tidligere Neuengamme-fanger, pårørende og efterladte, der måtte ønske at deltage i indvielsen, opfordres til at rette henvendelse til landsforeningens adresse: **Elmeallé 43, Tåstrup.**

Landsforeningen forventer at kunne skabe mulighed for, at enhver dansker med tilknytning til Neuengamme, også uanset manglende økonomisk evne til at bekoste rejsen, vil kunne komme med til Hamburg.

Det er af den største betydning for os, allerede nu at være orienteret om, hvor mange tidligere fanger, efterladte m. m., der vil deltage i højtidelighederne i Hamburg/Neuengamme den 6.—7. november i år.

Derfor: send os en kort meddelelse med tydeligt navn, adresse, eventuelt fangenummer i Neuengamme eller tilknytning til lejren.

Gestapofangerne

4. MAJ I RANDERS

Randers-afdelingen fejrede aftenen på restaurant „Rosen“, hvor landsretssagfører Stig Axelsen Drejer viste egne farvelysbilleder fra Churchill's bisættelse. Landsretssagføreren fortalte levende og interessant om turen til London og gengav selve stemningen mellem de mange tilskuere af forskellige folkeslag på en så levende måde, at vi næsten følte det, som om vi selv var med. Efter

landsretssagføreren viste forretningsfører Birch fra Frihedskampens Veteraner os en film over Churchill's liv; også denne sluttede med egne optagelser i farver af selve bisættelsen.

Medlemmerne takkede med taktfast bifaldt. Bagefter gik sludderer hyggeligt over kaffen. Der blev brudt tidligt op fra en dejlig aften; flere af deltagerne skulle med toget tidligt næste morgen.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Atter i år vil Landsforeningen Gestapofangerne tilbyde skolerne modstandsfolk som foredragsholdere i tiden omkring den 29. august og iøvrigt i det kommende skoleår. Da vi regner med, at interessen for disse foredrag er stigende, har vi stadig brug for nye foredragsholdere overalt i landet. Dette hænger også sammen med, at foredragsholderne så vidt muligt skal til forskellige skoler fra år til år. Derfor har vi brug for at have mulighed for at skifte mellem foredragsholderne på en bestemt egn, hvilket må kræve, at vi har nogle at vælge imellem. Endelig er der også foredragsholdere, der gerne vil have en pause ind imellem.

Alt dette forårsager, at vi vil bede dig, der læser dette, om at ransage din hjerneboks og hjemsøge din bekendtskabskreds af tidligere modstandsfolk for at finde frem til nye emner som foredragsholdere. Skriv derfor venligst til lektor Jørgen Barfod, Ved Fortunen 10 A, Lyngby, så snart som muligt.

Kammeraternes Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen

til de syge

E. LUNDING ^{A/S}

GL. KONGEVEJ 1 - KØBENHAVN V.

**MALERNES
FAGFORENING**
STENGADE 30
KØBENHAVN K.

FRASCATI
CAFÉ & ROTISSERIE A/S
VESTERBROGADE 1
KBH. V.

**HØY PETERSEN OG
ARNE JENSEN AKTS.**
STRUENSEGADE 7-9
KØBENHAVN N.

AAGE BUCK JEPPESEN
FJEDERFABRIK
HEJREVEJ 39 - KBH. NV.

SIMON OLESENS EFTF. A/S
LANDEMÆRKET 11 - KBHVN. K.

JUST ANDERSEN A/S
GL. KONGEVEJ 3 — KBH. V.

**KVINDELIGT
ARBEJDERFORBUND
AFD. 1**
ALHAMBRAVEJ 13 - KBH. V.
EVA 6800

^{A/S} BRDR. SIMONSGAARD
JAGTVEJ 155 - KØBENHAVN N.

DANSK ELEKTRISK KOMPAGNI
EJVIND FINSEN A/S
JAGTVEJ 11 — KØBENHAVN N.

A/S NORDISK BROWN BOVER
VESTER FARIMAGSGADE 7
TLF. C. 6210

MERWEDE'S MEK. VÆRKSTEDER'S EFTF. A/S
VIBEVEJ 7 - KBHVN. NV.

DANSK ELEKTRISK KOMPAGNI
EYVIND FINSEN A/S
JAGTVEJ 11 - KØBENHAVN N.

SKANDINAVISK LINIETRAFIK A/S
TUBORG HAVN

HELLERUP

**EUROPÆISKE
VARE- & REJSEGodSFORSIKRING A/S**

ALLAN CHRISTENSEN & CO.
GL. TORV 8 - KØBENHAVN K.

★ ★ ★ Hende derhjemme

Det er vist en kendsgerning, at hende derhjemme ikke endnu har haft ordet. Kvinder og mænd har skrevet om oplevelser her og under deportationen; men hende, der gik derhjemme i angst og spænding, har man ikke tidligere læst om.

Vi bringer i dette nummer ellefte afsnit af en fortsat skildring, skrevet af en kvinde, hvis mand pludselig forsvandt for hende.

XI

Da onsdagen kom, rejste Inga op til Horserød; hun havde tilladelse til en halv times samtale med Thor. I rutebilen sad 10—12 kvinder, der lod til at have samme ærinde som hun. De blev lukket ind i lejren og ført op igennem en lang gang i en af barakkerne, og i det samme kom en afdeling fanger, som skulle igennem gangen. De tyske vagter skreg som afsindige, og alle kvinderne veg til side og stillede sig op ad væggene, medens fangerne gik forbi. Det var høje, flotte fyre, der endog vovede at sige et djærvt goddag, idet de gik forbi.

Thor var ikke iblandt.

Kvinderne blev nu ført ind i et værelse, og en bevåbnet vagt blev sat til at passe på dem.

Der var ingen varme i kakkellovnen, skønt det frøs mange grader. Det lod til, at der var kommet flere end ventet, og at der var kludder i det; men endelig begyndte samtalerne. For at nå dem alle inden rutebilens afgang måtte man tage to samtaler ad gangen. Inga blev kaldt ind i et stort værelse sammen med en mor, der skulle besøge sin søn, og det første kvarter stod den unge dansktalende mand, der skulle overvåge samtalerne, og hørte på Inga og Thor.

Thor fortalte, at han sammen med mange andre var blevet fotograferet til tyskerne's forbryderalbum; men han håbede nu snart at komme hjem. Inga så forskende på ham, men nævnte intet om sin angst, da hun blev klar over, at han intet anede. Da forræderen gik over i den anden ende af værelset, spurgte Thor: „Hvor er tvillingerne?“ — „I Sverige,“ svarede Inga. Han så forbløffet og henrykt ud. „Er de rejst allesammen?“

Inga nikkede. „Og du og jeg skal derover, når du kommer ud.“ Han så lidt tvivlrådigt ud, men sagde intet.

Der var dog forskelligt, der kunne tyde på, at han også havde sine anelser. Han havde taget alle sine julegaver med og bad hende tage dem med hjem, desuden stak han en dagbog i hendes taske, og da forræderen pludselig råbte: „Nu er samtalerne forbi, og nu kan damerne blive tilbage,“ blev Inga forfærdet. Hvad havde Thor skrevet på de papirer, han stak i tasken, og havde fyren set det og ville visitere dem. Hendes hjerne arbejdede under højtryk, da Thor tog afsked, og som i drømme så hun ham stå i døren og vinke, hun gengældte dog hans hilsen. Og så var de borte, og tilbage stod to bange og bedrøvede kvinder. Livligheden og frimodigheden var som blæst bort.

Forræderen så på dem, og det så ud til, at han trods sin lavpandethed dog forstod noget, han blev galant, alt for galant, og ville endelig hjælpe dem begge i pelsene.

Det var en trist flok, der senere sad i rutebilen på vej mod Helsingør. En af kvinderne sad og græd, hun var taget fra Esbjerg til Horserød for at være sammen med sin mand en halv time, og han havde fortalt hende, at han ikke havde været af tøjet i fjorten nætter, de havde pint ham på det frygteligste, og nu kunne han ikke mere. I toget talte de om fotograferingen. Hvad mon det skulle betyde? Inga forstod, at der var andre, der også var bange.

Samme aften rejste en afdeling sabotører til Horserød. De sneg sig rundt om lejren og gjorde deres iagttagelser og blev hurtigt klar over,

at her var intet at gøre. Dette her var ikke fire-fem mand, der skulle af sted, men en massedeportation.

Næste dag ringede Inga til Dagmarhus for at høre, om kartoteket havde navnene på de frigivne. Det havde de ikke; men hun kunne forsøge dagen efter. Formiddagen gik dog, uden at hun vovede at gå til telefonen.

Om eftermiddagen kimede det på dørklokken, og da Inga lukkede op, stod Herman der. Han havde om formiddagen været ude ved Ivars grav og ville nu høre om Thor.

„Fortæl hvad De selv har oplevet i fængslet,“ bad Inga. „Ja,“ sagde han, „der er egentlig ikke så meget at fortælle. Jeg sad der én måned uden at komme i forhør og troede egentlig, at de havde glemt mig; men en dag kom der en høj herre fra Dagmarhus og forsøgte at få mig til at tale. Jeg var i et langt forhør, og hele tiden under forhøret sad jeg med Ivars støvler, der var bundet sammen og lagt om min hals. Jeg kendte støvlerne, fordi jeg selv havde været med til at købe dem. Jeg troede så, at Ivar måske alligevel sad i fængslet. Da jeg intet ville fortælle, blev gestapomanden rasende og tog sin revolver frem og truede mig, og til sidst slæbte han mig ned i kælderen og satte revolveren for min tinding og sagde, at nu skød han, hvis jeg ikke fik munden på gled. Da jeg stadig tav, gav han mig et ordentligt skub og beordrede mig til at gå ovenpå, og her udfærdigede han frifindelsepapirerne og løslod mig.“

Herman så dårlig ud, og Inga kunne se, at han havde grædt over Ivar.

„Jeg er så forfærdelig angst,“ betroede hun ham.

„For tyskerne?“ spurgte han.

„Nej, nej,“ sagde Inga, „jeg er bange for, at de skal sende Thor til Tyskland.“

Han forsøgte at trøste hende.

— Jeg vil prøve at ringe til Dagmarhus, medens De er her, sagde hun og skyndte sig at ringe op.

Med det samme, de hørte hendes navn, fik hun budskabet, at Thor ikke var frigivet, men var sendt til Tyskland til en koncentrationslejr.

M. CHRISTOPHERSEN
Isenkram - Køkkenudstyr
Glas - Porcelæn
Jernbaneplassen 15 - Kgs. Lyngby

FERD. HANSENS TRYKKERIER
EMILIEGADE 4 - V.
TELF. 4500

CARL LUND
RADHUSKROEN
LØNGANGSSTRÆDE 21

AXEL NIELSEN & SØN
BOGTRYKKERI
VESTERBROGADE 41 B
KBH. V.

JULIUS WEINBERGER
LØNGANGSSTRÆDE 25
KØBENHAVN K.

E. HIRSCHSPRUNGS EFTF.
INGENIØRFIRMA
BADSTUESTRÆDE 17

AKSEL BRAUNER
GLOSTRUP OPTIK
HOVEDVEJEN 83 - TLF. 96 16 42

DANSK HAVEFRØEKSPORT
LYNGBY FRØHANDEL
JERNBANEVEJ 2 - KGS. LYNGBY
TELF. 87 20 31 - GIRO 53065

KVINDELIGT
ARBEJDERFORBUND
AFD. 1

ALHAMBRAVEJ 13 - KBH. V.
EVA 6800

Hjemmenes
Mobellager

GAMMEL KONGEVEJ 27-29 - V

JOH. FØGE JENSEN - DANASVEJ

SOLOFABRIKEN $\frac{1}{8}$ - KAMPMANSGADE 1

CHRISTIANI & NIELSEN $\frac{1}{8}$
V. FARIMAGSGADE 41 - KØBENHAVN V.

HAMMERS RESTAURANT
LUFTHAVNEN - KASTRUP

SCANDINAVIAN
PHOENIX A-S
ved B. Mørch
VESTERBROGADE 65 - KØBENHAVN V.
Værktøjsmaskiner

F. A. THIELE
KØBMAGERGADE 3

GRUE & CO.
AKTIESELSKAB
TUBORGVEJ 50-52
KØBENHAVN - HELLERUP

— Hvornår? spurgte Inga. — I går, blev der svaret.

Inga blev dødbleg, og Herman, der af hendes ord forstod, hvad det drejede sig om, sad rædselsslagen og hørte til.

„Hvor er han sendt hen?“ spurgte Inga.

„Til Sachsenhausen. Vi har nu ikke mere med ham at gøre, så nu må De henvende Dem til Røde Kors,“ lød svaret.

Der var ikke mere at tale om, og Inga ringede af og vaklede hen til en stol. Hun græd, og Herman tav. — Ord kunne ikke trøste her.

Dagen efter begyndte Inga igen. Nu var sagen blevet endnu sværere. Hun vidste, at der var noget helt andet at få Thor ud af en tysk koncentrationslejr end fra et fængsel i Danmark.

Hun startede med at gå til fabrikken for at fortælle Berg, at Thor var sendt til Tyskland.

Det viste sig, at han allerede vidste det, og han vidste meget mere end det.

„Ved De,“ sagde han, „at der rejste 85 fanger, og at de sang, da de gik ud af lejren?“

„Hvad sang de?“ spurgte Inga.

„Det haver så nyligen regnet,“ og med noget, der lignede patos, citerede han: „og de troede, at hjerte-bånd kan bryde, og de troede, vi glemme kan vor ret. De skal vide, de aldrig ser de sidste. De skal vide, vi aldrig bliver træt. For de gamle, som faldt, er der ny overalt, de vil møde hver gang, der bliver kaldt.“

Inga stod og så på ham.

Der var noget, der skurrede. Den gamle mærkelige følelse meldte sig igen, skønt hun ikke gav det udtryk selv i sine tanker.

„Hvem har fortalt Dem alt det?“ spurgte hun pludselig.

„Leif Mørk,“ svarede han uden at blinke.

Inga studsede.

„Han kom herop og var nærmest chokeret,“ fortsatte han. „Tyskerne i Horserød stod med en lang liste, og det første navn, der blev råbt op, var hans. Han sank i knæene, men efter 2 minutters pause råbte de: „Kom herop og læs navnene op på dem af

Deres kammerater, der skal til Tyskland.“

„Skulle han ikke med,“ spurgte hun.

„Nej, han blev frigivet, og det første, han gjorde, var at tage her ind til mig.“

Ingas øjne hang ved kongemærket i guld på hans jakke. Leif Mørk — hun kendte navnet, men kunne ikke komme i tanker om, hvor hun havde hørt det før.

Endnu en stund talte de sammen om, hvad der var at gøre, og om der var den mindste mulighed for at finde frem til mennesker, der havde indflydelse og magt til at få Thor hjem igen.

„Måske skal jeg gå til Schmale,“ sagde Inga grundende.

„Hvem er Schmale?“ spurgte Berg. Der kom et glimt i Ingas øjne.

„Tysk spion,“ sagde hun kort.

Berg spillede øjnene op og så forfærdet på hende. „Spion,“ gentog han spørgende, „mon det er værd at tale med sådan én?“

Han så stadig rædselsslagen ud, da han fortsatte: „De skal passe på, hvad De siger til sådan en fyr.“

„Selvfølgelig,“ sagde Inga, „jeg ved da nok, hvad jeg siger, når jeg er i stue med ham.“

„Er det én, De kender?“ friturede han.

„Ja,“ nikkede Inga, „jeg kender ham ganske godt“. — Var det angst og frygt, hun læste i Bergs øjne, eller var det noget andet.

Nej, hun stolede ikke på Berg.

Og så begav Inga sig på hjemturen.

På Trianglen standsede hun midt på kørebanen, cyklister veg uden om hende, og biler tudede. En politibetjent gik hen imod hende. Leif Mørk — stortikkeren, der havde forårsaget, at en hel by var blevet arresteret. Nu huskede hun pludselig det hele. — Politibetjenten havde varsomt taget hende om skulderen. „Er De syg,“ spurgte han.

Inga så forvirret på ham, og først nu opdagede hun, at hun stod og spærrede for al færdsel. Hun rystede på hovedet. „Kun et lille ildebefindende, det er ovre, tak,“ nikkede hun til politibetjenten. Leif Mørk, der

samtidig med stikkervirksomheden havde svindlet med de tyske sager, og derfor var sendt til Horserød.

Det var et halvt år siden, hun havde hørt hans navn. Hun havde stået ved Frihedsstøtten, da en herre hoppede af sporvognen med sin kuffert. Deres øjne mødtes.

„Tage,“ råbte Inga, „er du her i byen?“

Det var en gammel skolekammerat. „Skal du rejse?“ spurgte hun med et blik til kufferten.

„Ja, det kan du tro, jeg skal,“ sagde han og fortalte hende, at han lige var blevet frigivet fra Horserød. Og her hørte hun om stortikkeren Leif Mørk.

„Du kan tro, vi bankede ham derude,“ sagde han, „hver dag fik han sine reglementerede klø, og der var ingen af os, der lagde fingrene imellem.“

„Hvad har Berg med ham at gøre?“ spurgte hun sig selv. Hun begyndte at føle uhygge.

Dagbogsblade

23/4.

REJSEGILDE PÅ 4. MAJ-KOLLEGIET I AABENRAA

AABENRAA. — Ved rejsegildet på sidste etape af 4. maj-kollegiet i Aabenraa udtalte redaktør Hakon Stephensen, København, der repræsenterede frihedsfondens, at om få dage står vi over for 20-årsdagen for Danmarks befrielse. Dengang stod frihedsfonden over for mange krav om opførelse af monumenter, men det lå udenfor fondens arbejdsområde. I stedet for byggedes der kollegier, og Aabenraa får nu det ottende 4. maj-kollegium i Danmark, et smukt resultat.

Kårene for ungdommen, som vil videreuddannes, bliver bedre og bedre, og dette fremskridt kan vi kun hilse med glæde.

Formanden for frihedsfondens lokalkomité, overlæge, dr. med. J. Wollesen, takkede på byggekomitéens vegne for den smukke placering, kollegiet har fået. Han håbede, at alle, der havde medvirket ved byggeriet, også havde haft arbejdets glæde ved det.

Bygmester Jørgen Viereck takkede på håndværkernes vegne og knuste det bekendte glas.

Endvidere blev der talt af arkitekt Per Christiansen, Espergærde, oberstløjtnant E. A. Schultz som repræsentant for hjemmeværnet og borgmester Erik Jessen. Borgmesteren ønskede til lykke på Aabenraa bys vegne, takkede håndværkere og arbejdere samt arkitekt Per Christiansen

og ingeniør Einar Hansens efterfølger Børge Weile. Frihedsfonden havde ydet et betydeligt tilskud til kollegiet, Aabenraa by et tilsvarende, og ud over statsmidler havde komiteen indsamlet et stort beløb. Borgmesteren rettede en særlig tak til overlæge Wollesen som primus motor i indsamlingen og til redaktør Hakon Stephensen.

Til slut udbragte Erik Jessen et leve for kollegiet, som vil blive taget i brug i august i år.

25/4.

SØGELYS PÅ 16 AF HITLERS JURISTER

BONN. — Hessens general-statsadvokat, Fritz Bauer, har ved landsretten i Frankfurt begæret forundersøgelse indledt mod 16 fremtrædende jurister fra Hitler-tiden med henblik på sigtelse for „medskyld i mord“.

Det drejer sig om fhv. justitsminister Franz Schlegelberger og 15 forhenværende overlandsretspræsidenten og generalstatsadvokater. De deltog den 23. og 24. april 1941 i en konference i Berlin, hvor Schlegelberger underrettede sine kolleger om „fører-kancelliet“s ordrer til at myrde titusinder af sindssyge og opfordrede dem til at lade hånt om eventuelle klager og mordsigtelser i denne forbindelse og sende dem videre til justitsministeriet.

Det kan dokumentarisk bevises, at ikke en af retspræsidenterne eller generalstabsadvokaterne protesterede. Anklagemyndigheden erklærer, at man af disse højtstående retslærde kunne have ventet, at de ville have taget afstand fra dette diktat eller i det mindste have trukket sig tilbage fra deres stillinger.

Alle de sigtede befinder sig på fri fod. Ingen af dem har beklædt noget embede siden Hitler-rigets sammenbrud. De fleste er pensionerede, men en enkelt praktiserer endnu som advokat. Tre kan man ikke finde, men der savnes bevis for, at de er døde. Bortset fra de 16, som nu sigtes, er alle de andre deltagere i konferencen i 1941 døde.

Hvad Schlegelberger selv angår, blev han i 1947 idømt livsvarigt tugthus af den internationale militærdomstol i Nürnberg. Han blev løsladt i 1951 som uhelbredeligt syg, og den nu 88-årige mand lever i Flensburg af en lille pension, som blev ham tildelt efter langvarige retstrætter.

26/4.

„ALDRIG IGEN,“ SIGER LÜBKE

20 år efter, at tusinder af fanger blev befriet i de nazistiske koncentrationslejre under de allierede styrkers fremtrængen fra både øst og vest, har i går den tyske forbundspræsident Heinrich Lübke appelleret til folkene i hele verden om at forhindre, at forbrydelser af samme art som i nazitiden kan gentages i fremtiden. Under en mindehøjtidelighed i den tidligere

koncentrationslejr Bergen-Belsen understregede han, at Tyskland forsøger at sone datidens forbrydelser, der blev begået i det tyske folks navn, men uden dettes vidende, lige meget hvilken nation ofrene tilhører.

11/5

KRAV OM LIVSVARIGT TUGTHUS FOR TRE

Frankfurt. I sagen mod 20 anklagede fra kz-lejren i Auschwitz, der har stået på i næsten 17 måneder ved nævningetinget i Frankfurt, stilledes i går de første straffekrav. Mod tre af de 20 anklagede krævede statsadvokaten livsvarigt tugthus og frakendelse af de borgerlige rettigheder på livstid. Det drejer sig om de anklagede Hans Stark, Klaus Dybowski og Perry Froad. For en fjerde anklaget, Johann Schobert, der var ansat i kz-lejrens personregisterkontor, ønskede statsadvokaten frifindelse.

I de følgende dage vil statsadvokaten fremsætte straffekravene for de resterende 16 anklagede.

15/5

TRAMPEDE KZ-FANGER IHJEL

Frankfurt. anklagemyndigheden ved krigsforbryderprocessen i Frankfurt mod personalet fra koncentrationslejren Auschwitz har forlangt livsvarigt tugthus for endnu tre af de tiltalte. Dermed har anklagemyndigheden forlangt denne straf for 11 af de 20 anklagede i sagen.

De tre er Oswald Kaduk, 58 år, tidligere SS-sergent — „hans er uden lige“, sagde anklageren —, Franz Hofmann, 59 år, lejrens næstkommanderende, og Bruno Schlage, 62 år, tilsynsførende med lejrens berygtede „dødsbunker“.

Anklageren sagde, at Kaduk plejede at trampe fanger ihjel med sine støvler, hvis de sov over sig og ikke nåede „morgenparaden“. Fire år havde han „magt over liv og død for 16.000 fanger. Den brugte han med kynisme, råhed og brutalitet“, sagde anklageren.

Hofmann, der allerede i 1961 fik livsvarigt tugthus for mord i Dachaukoncentrationslejren, skal for retten i juli for sin virksomhed i Natzweilerlejren. Han sendte 25.000—30.000 fanger til gaskamrene, mente anklageren. Hans „specialitet“ var at opfinde lege, som fangerne sædvanligvis døde under. Mange af hans ofre var børn, oplyste anklageren.

Schlage lod 11 fanger sulte til døde i „dødsbunker“ og deltog i henrettelser ved skydning foran „den sorte mur“ i Auschwitz. „Hvis man optæller blot enkelttilfælde, hvor Schlage dræbte folk, er han allerede morder hundrede gange“, udtalte anklageren.

23/5.

PAGRIBELSE AF FIRE KRIGSFORBRYDERE

BONN. — Fire tidligere SS-ledere, som ef-

ter den tyske indmarch i Polen i 1939 som befalingsmænd var med til systematisk at udrydde det polske folks „intelligens“ i nazisternes forsøg på at gøre polakkerne til et folk uden ledende personligheder, er blevet anholdt.

De fire anholdt er den tidligere SS-brigadefører Lothar Beutel, som nu er apoteker i Berlin, den tidligere SS-sturm-bannfører, regeringsråd Helmut H. fra Hamborg, den tidligere SS-obersturmbannfører, dr. Walter H. fra Altenerding i Bayern og den forhenværende SS-obersturmbannfører Erich P. fra Blecher ved Bergisch-Gladbach. Justitsmyndighederne i Vestberlin har kun villet offentliggøre apotekerens fulde navn.

28/5.

SS-OFFICERER ANHOLDT

FRANKFURT. — Seks tidligere officerer og underofficerer i SS er i løbet af weekenden blevet arresteret, mistænkt for at have deltaget i udryddelsen af over 80.000 jøder og russere i Ukraine under anden verdenskrig, oplystes det i dag i Frankfurt.

De seks anholdte tilhørte en særlig kommandogruppe „4-A“, som fulgte den sjette armé på felttoget i Ukraine. Deres navne er ikke offentliggjort.

Gruppens opgave var ifølge den offentlige anklager i Frankfurt at „likvidere eventuelle modstandere af nazi-regimet“ i de områder, den tyske hær besatte.

5/6.

EFOR I AABENRAA

Til efor ved 4. maj kollegiet i Aabenraa, der ventes indviet sidst i august, er antaget distriktsleder i hjemmevernet, oberstløjtnant E. A. Schultz, Aabenraa.

6/6.

SMUKT ANLÆG VED STRØGET

Der vil om kort tid blive taget skridt til at lægge den ukendte gestapofanges grav ved Helligåndskirken i København fri ud mod Københavns gágade, Strøget.

„Den 15. juni mødes kirkeudvalget og kirkens arkitekter med stadsingeniøren for at drøfte planerne“, oplyser kirkeværgen, politikommissær Sv. Gredsted til Ritzaus Bureau.

„Planerne drejer sig ikke blot om gravstedet, men om hele kirkepladsen, som vi vil søge lagt om,“ fortsætter politikommissæren. „Vi venter, såfremt planerne bliver en realitet, at kunne skabe et nyt, smukt anlæg ved Københavns strøggade.“

„Et led i planen er det at lægge den ukendte gestapofanges grav frit ud mod gaden — eventuelt således, at terrænet omkring gravstedet forsænkes, så gravstedet fremhæves på en slags sokkel og altså får en værdig placering i gadebilledet,“ slutter politikommissær Sv. Gredsted.